

Kevin Gallagher: Vatikanen mot Mar-a-Lago

(Ur [Jacobin](#), 21 april 2026. Översättning från engelska, Göran Källqvist.)

(Påven Leo XIV gör det omöjligt att få MAGA:s [Make America Great Again] politik förenlig med den katolska tron. – *Jacobins* redaktionella kommentar.)

”Och om I än mycket bedjen, så hör jag icke därpå. Edra händer äro fulla av blod.” När tusentals troende fyllde St Petersplatsen i Vatikanen för Palmsöndagens ceremonier i år, valde påven Leo XIV att ta med dessa ord, som Gud yttrade i början av Jesajas bok, i sin predikan. Inom ramen för sin korta predikan var det den sista av flera bibelverser som Leo valde för att illustrera tanken på ”Jesus, fredens konung”. Men inom ramen för Trump-administrationens pågående krig mot Iran tolkades det omedelbart som en direkt tillrättavisning av en bön som försvarsminister Pete Hegseth läste upp vid en bönestund i Pentagon några dagar tidigare, där han bönföll den Allsmäktige om ”överväldigande våld”.

Leo kanske inte menade att hans ord skulle vara ett direkt svar till Hegseth – en påve behöver knappast särskilda ursäkter för att tala om fred under påsken – men Leo gjorde inget för att motsäga denna tolkning. När han några dagar senare fick frågan om Trumps hot att krossa Irans civilisation, så kritiserade han hårt sådana hot för att vara ”oacceptabla”, och bad rakt ut amerikaner att uppmana sina kongressledamöter att kräva ett slut på fientligheterna.

Det var inte första gången under sitt första år som påve som Leo valde att ge sig på den amerikanska politiken. Han hade tidigare gjort offentliga kommentarer mot den omänskliga behandlingen av invandrare och mot ockupationen av Minneapolis. Men den här gången har Trump-administrationens svar varit mycket aggressivare. President Trump lade ut ett svamligt nattligt inlägg på sitt nätverk Truth Social för att tillkännage att ”Leo borde skärpa sig som påve”; vicepresident J D Vance bannade påven och sa att han skulle vara ”försiktig” med vad han säger; och en hel rad lägre ämbetsmän och personligheter i högermedia köade för att fördöma påvens uttalanden.

När Leo tillfrågades om dessa angrepp, sa han: ”Jag är inte rädd för Trump-administrationen”, och han har fortsatt att visa sig okuvad. Vid en bönestund nyligen under sin resa genom flera afrikanska länder återkom Leo till temat från sin predikan på Palmsöndagen – denna gång citerade han inte bibeln utan talade med egna ord: ”Ve dem som manipulerar religionen och själva Guds namn för sin egen militära, ekonomiska eller politiska vinning, och drar allt som är heligt i mörker och smuts.”

Mot krig, för ett välkomnande av främlingar

Även om Leo kanske har valt att använda en ovanligt direkt metod under sina tillrättavisningar av Trump-administrationens invandringspolitik och krig, borde hans ståndpunkter inte överraska någon. Även om Hegseth och att antal av den verkställande maktens unga anställda med extrema högeråsikter kanske älskar att tala om heliga krig och lägga sig till med de medeltida korstågens bildspråk, så har den katolska kyrkan under de senaste seklen tenderat att avvisa detta krigsideal.

Inte heller den gamla traditionen om ”rättfärdiga krig”, som först uttrycktes av St Augustinus under

det förfallande västromerska kejsardömet och förfinades under hela medeltiden, ska tolkas som ett rättfärdigande av krig, utan som de strikta villkor och gränser som gäller för de kristnas inblandning i krig.

Trots att kristna samhällen oftast inte har levt upp till denna förpliktelse till fred, har det aldrig försvunnit ur den katolska kyrkans intellektuella tradition. Paulus VI:s paroll ”Aldrig mer krig!”, Johannes Paulus II uppmaning att avskaffa kärnvapen, och Franciskus åsikt att villkoren för ett ”rättfärdigt krig” inte går att uppfylla i den moderna världen, är inte, som vissa reaktionärer inbillar sig, någon sorts sekulär politisk ideologi som har smugit sig in i påvarnas uttalanden, utan en naturlig utveckling av kyrkans urgamla lära mot krig.

Mindre välkänt men lika viktigt för påven Leos engagemang i amerikansk politik är den katolska kyrkans tradition att försvara invandrare. Ända sedan det moderna fenomenet med massmigration uppstod på 1800-talet har påvarna varit angelägna om att främja invandrades välbefinnande och fördöma rättsliga felbehandlingar av dem. Även om en del av detta kan ha varit av sekteristiska intressen – katoliker har alltid varit välrepresenterade i invandrarsamhällen – har påvarna alltid hävdats att det också har en teologisk grund. Som en reaktion på flyktingproblemet i Europa efter Andra världskriget formulerade Pius XII kyrkans hittills allra mest kraftfulla uttryck för dess lära om migranter. Han återopade evangeliets redogörelse för Jesusbarnets flykt till Egypten från Herodes vrede, och befallde katoliker överallt att välkomna och ta hand om migranter i sin närhet.

I ljuset av dessa hans företrädares lära är det inte alls nyskapande eller ”progressivt” att Leo XIV fördömer den brutala taktik som ICE använder, eller föreslår att en ”universell makt” ska tygla ländernas strävan efter sina egna intressen. Men för många amerikanska observatörer verkar dessa kommentarer ha kommit ur tomma intet – till vissas glada överraskning och till förfäran för en administration som har tagits på sängen.

Den främsta orsaken till denna överraskning är det högst selektiva sätt på vilket det katolska tänkandet om politik har framställts för den amerikanska publiken – av politiska experter och till och med de amerikanska biskoparna själva. Allmänhetens uppfattning av katolicismen, både katoliker och icke katoliker, formas till stor del av katolska biskopar, ideella organisationer och mediafigurer, som avgör vilka delar av kristendomens gamla traditioner de koncentrerar sig på och hur de beskriver dem.

Det är oundvikligt: vanliga katoliker (och andra personer som är intresserade av att förstå kyrkans lära) har i allmänhet inte tid att studera tusentals sidor historisk teologi eller ens de officiella uttalanden som påvestolen gör. Men de val som har gjorts i USA av hur kyrkans politiska ställningstaganden framställs offentligt har inte bara förenklat eller populariserat utan också förvanskat – och ibland aktivt vantolkat – det påvarna har lärt ut i sin officiella ställning.

En ny ”kättersk amerikansk patriotism”

Det kanske mest flagranta exemplet på detta amerikanska fenomen är den inom katolska politiska grupper vida lanserade tanken om ”fem icke förhandlingsbara ting”, som påstås begränsa katolikens politiska alternativ. Skapad som en sorts väljarvägledning inför valet 2026 av den högerförsvarande gruppen ”Katolska svar”, accepterades denna tanke allmänt bland katolska grupper, och har ända sedan dess fortsatt att dyka upp i kyrkobulletiner, predikningar och bland katolska journalister.

Enligt denna formulering måste politiker med en felaktig syn på förment ”icke förhandlingsbara” frågor – abort, dödshjälp, stamcellsforskning, kloning och homosexuella äktenskap – bekämpas av alla katoliker, som inte kan rösta på dem utan att falla i synd (inför valet 2024 lades ofta en ”icke förhandlingsbar” transfientlig hållning till denna lista). Och det presenteras vanligtvis med den bestämda undermeningen att alla andra frågor om vilka kyrkan kan ha en ståndpunkt – krig och fred, offentlig sjukvård, ekonomisk rättvisa, miljöpolitik – bara är ”praktiska” frågor som kan ha bättre eller sämre svar men alltid övertrumpas av de ”icke förhandlingsbara”.

Denna begränsning av politiken till ett kulturkrig är svår att rättfärdiga teologiskt, och den stöddes aldrig helt formellt av det amerikanska katolska biskopsmötet. Icke desto mindre har deras upprepade uttalanden om abortfrågans ”överordnade prioritet” som politisk fråga allmänt – och kanske korrekt – tolkats som ett underförstått stöd av denna formulering. De amerikanska katolska ledarnas och institutionernas val att prioritera ett kulturkrig som i stora drag är lierat med det Republikanska partiet, har under senare år varit konsekvent, men det ska förstås som ett amerikanskt och inte ett katolskt fenomen. Den katolska kyrkan i andra länder har till exempel också moraliska invändningar mot abort, men den föreslår nästan aldrig absoluta förbud mot att rösta på eller samarbeta med politiker som är för valfrihet.

Även om den amerikanska katolicismens offentliga intellektuella har kunnat tänka sig att vägra att kompromissa om dessa kulturkrigsfrågor, så har de visat sig vara ytterst flexibla i att förlika andra av det Republikanska partiets prioriteringar med den katolska läran. Trots Johannes Paulus II:s entydiga opposition mot invasionen i Irak 2003, så höll biskoparna oftast tyst, och inflytelserika amerikanska katolska nykonservativa som Michael Novak, Richard John Neuhaus och Robert George hyste inga samvets kval över att respektfullt avfärda påvens bedömning.

Efter att Benedictus XVI hade publicerat ett långt och tankfullt påvligt brev som försvarade en ekonomisk omfördelningspolitik, avbröt George Weigel sina förpliktelser i den rådgivande nämnden i ”Minnesstiftelsen för kommunismens offer” för att förklara varför han avvisade det påvliga brevvets tänkande, och gick så långt att han hävdade att påvens rådgivare hade tvingat honom att ta med vänsteridéer som han egentligen inte trodde på riktigt. Johannes Paulus och Benedictus var givetvis inte vänsterpersoner – Johannes Paulus var våldsamt antikommunistisk, och under sin tidigare bana hade Benedictus lett en inkvisitionskampanj mot befrielse teologin. Men för de amerikanska uttolkarna av dessa konservativa påvar var varje avvikelse från det Republikanska partiets plattform en avvikelse för mycket.

Robert Barron – biskop i ett litet biskopsstift på landsbygden i Minnesota, känd predikant på YouTube och stolt medlem av Trumps Kommission för religionsfrihet – antager än idag den orimliga ståndpunkten att påven Leos senaste uttalanden inte har något samband med USA/Israels krig mot Iran utan bara var funderingar om möjligheten av ett orättfärdigt krig. Under sitt försvar av Trump-administrationen har Barron till och med hävdade att ”det inte är kyrkans roll att bedöma om ett speciellt krig är rättfärdigt eller orättfärdigt”. Det beror dock inte på att han tvekar att använda katolsk teologi på vissa bestämda politiska frågor: han har varit flitig med att föra fram argument varför katoliker måste avvisa New Yorks borgmästare Zohran Mamdanis kommunala socialistiska spöke.

Om anständighet och fördömanden

2026 är inte många katoliker i USA beredda att ansluta sig till biskop Barrons intellektuella akrobatiska konster. Till skillnad från 2003 har påvens uttalanden mot kriget förstärkts av amerikanska katolska institutioner på högsta nivå. Biskopsmötet har inte begränsat sig till allmänna böner om fred, utan har utfärdat upprepade uttalanden som stöder Leos kritik av kriget. Tre amerikanska kardinaler – kanske den amerikanska kyrkans högsta figurer – höll en gemensam intervju på *60 Minutes* där de försvarade påven, fördömde kriget och kritiserade ICE.

I ett förvånande etikettsbrott sa ärkebiskopen som är ansvarig för de katolska kaplanerna i USA:s väpnade trupper offentligt att kriget mot Iran är orättfärdigt. Och denna skenbara samsyn bland biskoparna återspeglas också bland katolska intellektuella – utanför Vita huset eller Pentagon finns det mycket få katolska röster, ens inom den politiska högern, som är villiga att ta parti för Trump eller Vance mot Leo.

Efter så många år av ansträngningar att koppla den katolska kyrkans auktoritet till det Republikanska partiets politik (eller åtminstone minimera pinsamma skillnader) befinner sig den amerikanska kyrkan och Trump plötsligt i öppen konflikt. Vad har orsakat denna förändring? Och varför nu? Utan att avfärda möjligheten av ett verkligt moraliskt uppvaknande bland amerikanska katoliker kan vi hitta faktorer både i Washington och Rom som har gjort motsättningarna odiskutabla.

Den första och viktigaste är Trump-administrationens skamlösa grymhet – för den katolska kyrkan är skamlösheten viktigare än grymheten. Att välja krig, angripa civila och behandla invandrare illa är inga nya fenomen i USA:s historia, men det har i allmänhet gjorts försök att tillhandahålla ett ideologiskt fikonlöv för att dölja dem.

I Vietnam, Afghanistan och Irak var det kanske orimligt att säga att vi kämpade för demokratins sak och en framtida fredlig samexistens. Men ändå insåg regeringen att det var viktigt att säga det, och stora delar av det amerikanska samhället trodde på det – eller låtsades göra det. Oavsett hur tunna och genomskinliga dessa ideologiska fikonlöv må ha varit, så gav de amerikanska katolska ledare och intellektuella en förevändning att ta regeringens goda vilja för given och undvika en öppen konfrontation.

Men den nuvarande administrationen har slitit bort dessa fikonlöv. USA:s departement för inrikes säkerhet, och det omdöpta ”Krigsdepartementet”, gör hela tiden uttalanden och visar bilder som hyllar statligt våld, och dröjer till och med vällustigt vid offrens lidande. Även om de som en gång i tiden försvarade dessa aktioner som en beklaglig nödvändighet i viss mån gjorde det mot bättre vetande, så är det nu mycket svårare att rättfärdiga att aktionerna firas som något absolut gott.

Den katolska moralteologin har utvecklat en fulländad kasuistik som tillåter personer att betrakta ”indirekta skador” med jämnmod – men det systemet går inte att tänja ända till att rättfärdiga hot om att ödelägga en civilisation. Hegseth och andra i administrationen använder ständigt ett öppet kristet språk och bildspråk, och ökar därmed motsättningarna med katoliker ännu mer. Även om Hegseths eget teologiska inflytande är långtifrån lika stort som Roms, så inbjuder hans ständiga åkallan av Kristus’ namn i samband med militära operationer till att kyrkan måste svara på ett sätt som rent världsliga rättfärdiganden av samma politik inte skulle göra.

För det andra gör påven Leos identitet som amerikan det svårare att ignorera hans kritik av USA:s politik. Som han själv har konstaterat har kritiker av tidigare påvar ofta hävdat att deras uppfattningar om USA var dåligt underbyggda. Leos egen politik har formats av hans årtionden av tjänstgöring i Peru, men han föddes och utbildades i USA och han för fram sin kritik av USA:s politik på engelska som den talas i Mellanvästern. Och till skillnad från en del av hans motsvarigheter i USA har Leo avstått från att mildra sin kritik genom att tala om abstrakta principer: hans kritik handlar om Irankriget, ICE och Trump. Det är mycket svårare för amerikanska katoliker att minimera denna kritik eller skyla över den med diffusa katolska abstraktioner när den förs fram så direkt av en av deras egna.

En tredje faktor som har gjort konflikter omöjliga att undvika är att många av Trump-administrationens tjänstemäns och anställdas egna religiösa åsikter gör det svårt för dem att acceptera att Rom kanske inte står på deras sida. Trots presidentens påstående att han är ”helt för evangeliet”, så har han aldrig visat särskilt stort intresse för kristendomens faktiska innehåll. Oavsett om han menade att hans kortvarigt publicerade – och raderade – beskrivning av sig själv som Kristus skulle ingripa i hans dispyt med påven Leo, så riskerar hans flört med hädelser att allvarligt förolämpa även kristna som delar hans politik. Och Trumps påstående att Leo XIV förespråkar kärnvapen för Iran är inte bara grundlöst – utan bortser också från påvestolens långa historia av påverkansarbete mot kärnvapenspridning. Påvens motstånd mot utveckling av kärnvapen sträcker sig ända tillbaka till 1943, då atombomben fortfarande bara var en vetenskaplig teori.

Prova hederlighet mot påven

Om Trump själv är likgiltig till den katolska lärans detaljer, så bryr sig verkligen många andra i hans administration om den – eller är åtminstone måna om att ses som försvarare av tron. Inom några veckor efter sin invigning besvarade vicepresident Vance – som konverterade till katolicism under Trumps första presidentperiod – kritiken mot hans omänskliga invandringspolitik med förlegade argument om ”nationell säkerhet” och brott. Men han hävdade också att massdeporteringar var i linje med St Augustinus’ moralteologi. Vances teologiska försvar av ICE:s räder har fått dåliga betyg av de flesta forskare av St Augustinus – inklusive av augustinermunken Robert Prevost, som fem månader senare skulle väljas som påven Leo XIV.

Men även om argumenten var dåliga, så återspeglar valet att uttryckligen förlita sig på ett teologiskt resonemang för att försvara sin politik inte en politikers utan en äregirig katolsk intellektuells prioriteringar. Trumps kampanj 2024 hade inte motiverat deportationspolitiken i religiösa ordalag, och varken folkets eller elitens diskussion i USA bryr sig särskilt mycket om vad afrikanska biskopar skrev på 400-talet. Vance kom direkt från en valseger, och kyrkan hade ingen praktisk förmåga att hindra Trump-administrationen från att genomföra sitt program.

För Vance och andra i Trump-administrationens mitt handlar åkallan av religiös auktoritet egentligen inte om att vädja till den troende allmänheten. Det handlar om att övertyga sig själva att de har ett gudomligt mandat för sina handlingar, att den antika kristna traditionen står på deras sida. Impulsen att åberopa religiös auktoritet kan ibland ta märkliga, till och med vidskepliga former. Även om det kan låta orimligt, så förefaller Gladden Pappin, Vances vän och förbindelselänk till Ungern, på allvar ha trott att påven Franciskus skulle stöda Trumps försök att omkullkasta valet 2020 och smörja Trumps hustru Melania till katolsk drottning för Amerika.

I januari krävde Elbridge Colby, Hegseths undersekreterare för försvarspolitik och en annan av Vances katolska vänner, på ett aldrig tidigare skådat sätt att påvens sändebud skulle komma till Pentagon. Enligt rapporter ställdes sändebudet inför krav att Vatikanen skulle ansluta sig till Trumps utrikespolitiska planer. Kraven innehöll en hotfull hänvisning till påvedömet i 1300-talets Avignon, då en rad av sju påvar, efter Benedictus XI:s misstänkta död tvingades bo i Frankrike under den franske kungens kontroll. Pappins och Colbys fantasier kanske inte har någon större bas i 2000-talets politiska verklighet, men deras behov av att tro att deras handlingar har kyrkans godkännande – eller kommer att lyckas skaffa det – är ärligt. Helt frånsatt inhemska övertväganden om den ”katolska rösten”, så har dessa figurer i Trump-administrationen ingen lust att avfärda eller ignorera kritik från påvestolen.

De påvliga tvisternas effekt på den ”katolska rösten” blir troligen begränsad. Katoliker i USA röstar inte som ett block, och även om Trump fick majoritet bland katoliker 2024, så förklaras detta mer av de amerikanska katolikernas ras- och klassdemografi än av speciella religiösa effekter på röstandet. Trots att många katolska intellektuella och religiösa ledare var angelägna om att knyta sin tro till det Republikanska partiets plattform, tippade katolikernas röster till Joe Bidens fördel 2020.

När Trump-administrationens popularitet nu rasar är det rimligt att anta att katolikerna också vänder sig mot den, av orsaker som inte har med någon politisk kritik av påven Leo att göra. Men på marginalen hjälper förvisso inte dessa angrepp administrationen. Den första påven från USA beundras allmänt i sitt födelseland, och inte bara bland katoliker. Det är osannolikt att någon annan än den hårda kärnan av Trumpanhängare och högerfigurer inom media kommer att gå mot honom för att han fördömer ett impopulärt krig.

Men inom den amerikanska katolska kyrkan kan Leos interventioner på ett avgörande sätt undergräva de som har argumenterat för en ”sömlös sammankoppling” mellan den katolska tron och MAGA-politiken, och lämna dem i den föga avundsvärda positionen att tvingas bevisa att de är mer katolska än påven. Och för de många amerikaner som skäms över sin regerings uppträdande, och de många katoliker som skäms över sina religiösa ledares och offentliga intellektuellas politiska lojaliteter, har påven Leos vittnesmål visat att det finns ett annat sätt att vara amerikan – och amerikansk katolik.

Trots sin kritik av ICE och kriget i Iran, kan man anta att Leo XIV också har många menings- skiljaktigheter med det Demokratiska partiet och med vänstern – om än inte nödvändigtvis samma. Men i en tidsålder när den amerikanska politikens brutalitet, främlingsfientlighet, aggression och grymhet har ökat till nya nivåer kan kanske vi alla vara glada över att Petrus’ efterföljare har visat sig villig att bidra till en folkfront.